

Sosiaali- ja terveysministeriölle
kirjaamo.stm@gov.fi

Lausunto

1 (8)

18.11.2021

Viite: VN/28239/2021

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta ja toteamme seuraavaa:

1: Katsomme, että koronavilkkua ja sen taustajärjestelmää koskevien säännösten voimassaolon jatkaminen 30.6.2022 saakka on perusteltua ja kannatamme esitystä näiltä osin.

2: Katsomme, ettei tartuntatautilaissa säädettyjen, maahantulon terveysturvallisuustoimia ja Suomen sisäisiä, toiminnanharjoittajiin kohdistuvia rajoitusvaltuuksia koskevien väliaikaissäännösten voimassaolon jatkaminen ole enää välttämätöntä eikä oikeasuhteista 31.12.2021 jälkeen. Tältä osin esitystä ei tulisi siis antaa.

3: Mikäli kohdassa 2 mainittujen säännösten voimassaoloa kuitenkin päätetään esittää jatkettavaksi:

- Esitämme, että säännösten voimassaoloa tulisi jatkaa enintään 28.2.2022 saakka edellyttäen, että se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista sillä hetkellä, kun esillä olevaa hallituksen esitystä käsitellään eduskunnassa. Jatkaminen 30.6.2022 saakka varmuuden vuoksi ei ole missään tapauksessa perusteltua.

- Esitämme, että kaksi Sputnik-rokotetta saanut ja siitä luotettavan todistuksen esittänyt pääsisi jatkossa Venäjältä Suomeen liikematkalle tai vapaa-ajan matkalle.

- Esitämme, että tartuntatautilaki 58 g §:ssä oleva lista tiloista, jotka voidaan sulkea määräaikaaisesti tartuntariskin vuoksi tulisi päivittää vastaamaan THL:n julkaisemaa listaa erilaisten tilojen riskipotentiaalista koronatartuntariskien kannalta. Vähäriskiset tilat tulisi poistaa listalta.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

18.11.2021

- Siltä osin kuin Suomen sisäisiä, toiminnanharjoittajiin kohdistuvia rajoitusvaltuuksia päätettäisiin jatkaa, myös nykyistä koronapassikäytäntöä rajoitusten vaihtoehtona tulee mielestämme jatkaa, mutta tekemättä esitettyä muutosta 58 i §:n 2 momenttiin.

- Lisäksi katsomme, että nykyisen koronapassikäytännön jatkamisen lisäksi tulee jatkaa valmistelua koronapassin vapaaehtoisista, rajoituksiin liittymätöntä käyttöä koskevaksi lainsäädännöksi.

Kiirehdimme hallitusta nopealla aikataululla käynnistämään valmistelun koronapassin käyttöönotoksi työpaikoilla. Työnantaja on lakisääteisesti velvoitettu vastaamaan työntekijöidensä työturvallisuudesta. Pandemiatilanteessa tämä ei mitenkään voi onnistua, mikäli työnantaja ei tiedä henkilöstönsä koronarokottautumisesta.

Perustelut:

Koronavilkkaa ja sen taustajärjestelmää koskevien väliaikaissäännösten voimassaolon jatkaminen

Katsomme, että koronavilkkaa ja sen taustajärjestelmää koskevilta osin esitys on perusteltu ja kannatettava. Erityisesti nyt, kun testausta kohdennetaan aiempaa enemmän, on tärkeää, että tartuntojen jäljitys saa myös koronavilkku-järjestelmän antaman tuen jäljityksen onnistumiseksi.

Maahantulon terveysturvallisuustoimien ja toiminnanharjoittajiin kohdistuvien väliaikaisten rajoitussäännösten voimassaolon jatkaminen ja niihin tarvittavat muutokset

Maahantulon terveysturvallisuustoimilla on tarkoitus suojata Suomessa asuvia ja oleskelevia ulkomailta tulevilta koronavirustartunnoilta ja Suomessa tapahtuvaan toimintaan liittyvillä rajoituksilla on tarkoitus minimoida tartuntariskit tämän toiminnan yhteydessä.

Suomen koronarokotuskattavuus on kehittynyt kohtuullisen hyvin ja yli 12-vuotiaissa tavoitteeksi asetettu 80 %:n rokotuskattavuus (täysi rokottusarja / henkilö) saavutettiin 10.11.2021, tosiasiaa jo aiemmin, koska kriteeriksi oli asetettu se, että kohderyhmään kuuluvilla on ollut mahdollisuus ottaa täysi rokotesarja.

Rokotekattavuuden tavoitetaso oli aiemmin peruste rajoitustoimien voimassaolon jatkamiselle; niitä tuli jatkaa siihen saakka, kunnes tavoiteltu

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

18.11.2021

taso on saavutettu. Tuon jälkeen loputkin rajoitukset oli hybridistrategian mukaan tarkoitus purkaa. Toisin kuitenkin näyttää käyvän.

Kun tässä vaiheessa rokottaminen kahdella rokotteella on paras suoja tautia vastaan, jonka yksilö voi saada, on jälleen kysyttävä, millä perusteilla matkustamista ja toiminnan harjoittamista käytännössä voimakkaasti rajoittavia toimivaltuuksia jatkettaisiin vielä sen jälkeen, kun tavoiteltu rokotussuojan taso on jo saavutettu. Kun nyt esitetään, että niitä jatkettaisiin kesäkuun 2022 loppuun saakka, mitä sellaista odotetaan tapahtuvan tuohon mennessä, millä perusteltaisiin se, ettei niitä olisi tarpeen jatkaa enää 30.6.2022 jälkeen. Sellaista ei mielestämme ole näköpiirissä, eikä toisaalta voida lähteä siitäkään, että esitetyjä matkustamista ja yritysten toimintaa rajoittavia käytäntöjä jatketaan loputtomiin.

Meidän on täysin välttämätöntä tunnustaa se tosiasia, että joudumme elämään koronataudin riskin kanssa vielä pitkään, mutta olemme yhteiskuntana tehneet paljon tämän riskin hallitsemiseksi. Keskeisimpänä keinona tässä työssä ovat jatkossakin rokotteet. Rokotuskattavuuden nostamiseksi ja väestö- sekä yksilötasolla rokotussuojan tehon säilyttämiseksi riittävänä tulisi tehdä kaikki voitava.

Kiinnitämme huomiota myös siihen, että kun hallitus esitti kesäkuussa 2021 eduskunnalle (HE 105/2021 vp), että matkustusrajoituksia koskevat säännökset olisivat voimassa vuoden 2021 loppuun saakka, perustuslakivaliokunta katsoi tuolloin, että hallituksen esityksessä ja muutoin valiokunnan saamassa selvityksessä esitettyjen, esimerkiksi ennakoitua rokotuskattavuutta Suomessa koskevien tietojen valossa perustuslakivaliokunta ei ollut voinut vakuuttua sääntelyn välttämättömyydestä vuoden 2021 loppuun asti. Tämän jälkeen asetettu rokotuskattavuustavoite on saavutettu, rokotteita on riittävästi ja tehosterokotuksilla voidaan ja tulee huolehtia siitä, että rokotussuojan teho myös yksilötasolla säilyy riittävänä. Näin perustuslakivaliokunnan näkemykselle olisi nähdäksemme nyt vielä kesäkuun tilannettakin paremmat perusteet.

Mikäli esitys tältä osin kuitenkin päätettäisiin antaa, katsomme, että voimassaoloa tulisi jatkaa enintään 28.2.2022 saakka edellyttäen, että se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista sillä hetkellä, kun esillä olevaa hallituksen esitystä käsitellään eduskunnassa. Jatkaminen 30.6.2022 saakka varmuuden vuoksi ei ole missään tapauksessa perusteltua. Voimassaolon jatkaminen puolella vuodella tässä tilanteessa ja sen mukanaan tuoma epävarmuus yrityksille niiden toimintaedellytyksistä ei täytä välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimuksia.

Maahantulon terveysturvallisuustoimien osalta toistamme näkemyksinämme nyt voimassa olevan lain valmistelun aikana esiin tuomamme argumentit, niistä keskeisimpinä:

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

18.11.2021

1. Maahantulon terveysturvallisuustoimia koskevat esitys ei perustu aidolle riskimaakriteerille eikä EU:n yhteisille suosituksille

Esitys olisi mielestämme hyväksyttävissä korkeintaan niin, että se perustettaisiin aidolle riskimaakriteerille. Nyt noudatettu ns. vihreän maan ilmaantuvuusraja 25 ei ole aito riskimaakriteeri huomioiden, että se on huomattavasti matalampi kuin EU:n suosittama riskimaakriteeri (50 tai 75 riippuen positiivisten testien osuudesta) ja edelleen myös huomattavasti matalampi kuin Suomen oma ilmaantuvuustaso. Kriteeri vaikuttaa siihen, millaisia terveysturvallisuustoimia henkilöön sovelletaan maahantulon yhteydessä ja jälkeen. Riskimaakriteerin tulisikin olla selvästi korkeampi ja keskittyä erityisen riskialttiisiin maihin (esim. ns. tummanpunaiset maat), jolloin tällaisista maista saapuviin matkustajiin voitaisiin soveltaa nyt esitetyjä terveysturvallisuustoimia. Muihin niitä ei tällöin sovellettaisi.

Tällä hetkellä Suomi soveltaa EU:n ns. vihreiden maiden listaa puhtaassa muodossaan (50 / 75 ilmaantuvuustasot) siihen, mistä kolmansista EU:n ulkopuolisista kolmansista maista Suomeen voi ylittää tulla ja millaisilla kriteereillä. Kiinnitämme huomiota siihen, että tällä hetkellä työperusteilla Suomeen voi edelleen tulla esimerkiksi Venäjältä vain erittäin tiukoilla kriteereillä. Paitsi että useilla yrityksillä on tarpeita vastaanottaa vieraita Venäjältä, maa on Suomelle erittäin tärkeä myös matkailijoitten lähtömaana. Ilmeisesti Sputnik-rokotteen hyväksyminen hyväksytyksi rokotteeksi on EU:ssa edelleen kesken. THL esitti kuitenkin matkustusrajoituksia koskevaa lakiesitystä edellisen kerran eduskunnassa käsiteltäessä, että se pitää Sputnik-rokotetta niin turvallisena, että se voitaisiin hyväksyä turvallisesti rokotteeksi Suomeen saavuttaessa. Esitämmekin, että kaksi Sputnik-rokotetta saanut ja siitä luotettavan todistuksen esittänyt pääsisi jatkossa Suomeen liikematkalle tai vapaa-ajan matkalle.

Jatkossa on keskeistä, että maat pyrkivät löytämään yhteisiä käytäntöjä ja kontrolleja. Suomen tulee EU:n jäsenmaana olla rakentamassa näitä malleja ja sitoutua niihin myös itse. Mikäli Suomen omat kontrollit ovat olennaisesti tiukemmat kuin muissa maissa, se tulee tarkoittamaan, että Suomeen ja Suomesta muualle suuntautuva matkustaminen ei pääse avautumaan muiden tahdissa ja myöskään suomalaiset vientiyritykset eivät pääse toimimaan kilpailijoidensa tavoin, vaan jäämme yhä enemmän jälkeen kansainvälisen kaupan ja matkustuksesta riippuvien elinkeinojen elpymisestä.

2. Hätäjarrumekanismin ulottaminen myös maahantuloon rajoitustoi-
miin

Valtioneuvosto on annettujen tietojen mukaan valmistelemassa parhaillaan ns. hätäjarrumekanismia, millä tarkoitetaan sitä, että

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

18.11.2021

tautililanteen sitä ehdottomasti vaatiessa koronan hallinnassa voitaisiin siirtyä takaisin laaja-alaisempien Suomen sisäisten rajoitustoimenpiteiden valtakunnalliseen ohjaukseen voimassa olevan lainsäädännön puitteissa.

Nähdäksemme mikään ei estäisi kytkemästä vastaavantyyppistä mekanismeja myös maahantulon terveysturvallisuustoimien kokonaisuuteen samantyyppisillä kriteereillä. Matkustus lähtökohtaisesti avattaisiin myös kolmansista maista, mutta tautitilanteen olennaisen ja merkittävän heikentymisen varalta kehitettäisiin mekanismeja, jolla tiukempiin matkustusta rajoittaviin tai sitä kontrolloiviin käytäntöihin olisi mahdollista palata, mikäli tilannetta ei muilla toimin kyettäisi hallitsemaan.

3. Nykyinen maahantulon terveysturvallisuusmalli kuluttaa huomattavasti terveydenhuollon resursseja, mikä on pois muualta terveydenhuollosta

Terveydenhuollon viranomaiset ja rajaliikenteen kannalta keskeiset kunnat ja kaupungit, esim. Vantaa ja Helsinki, ovat useaan otteeseen korostaneet rajojen terveysturvallisuustoimien ja rajatestauksen resurssihaasteita. Ymmärtäksemme nämä haasteet eivät ole poistuneet minnekään, vaikka kahdesti rokotettujen osuus matkustajista onkin kasvanut ja näin yhä pienempi osuus matkustajista tulee testata. Koska muiden sairauksien hoitovelka on kasvanut keskimättömästi, nyt viimeistään rokotuskattavuuden kehittymisen tulla tulisi tarkastella erittäin kriittisesti, miltä osin resurssien kiinnittäminen maahantulon yhteydessä tehtäviin toimiin on enää perusteltua nykyisessä tilanteessa. Tuo resurssointi on pois muiden sairauksien hoidosta ja ennalta ehkäisystä ja näin sairauksien kokonaiskustannus ja -haitat sekä yksilöille että yhteiskunnalle voivat nousta suuremmiksi kuin kohdentamalla nyt koronaan kohdistettuja resursseja hoitovelan pienentämiseen.

4. Osittain resurssiongelmia helpottaisi, mikäli vaatimus maahantulon jälkeen otettavasta toisesta testistä poistettaisiin. Nyt luonnoksen mukaan esitettävä laki tulisi voimaan 1.1.2022. Tuohon mennessä rokotuskattavuus Suomessa on todennäköisesti jo merkittävästi nykyistä korkeammalla. Sen vuoksi olisi perusteltua nyt luopua toisen testin vaatimuksesta. Myös THL katsoi voimassa olevaa lakia säädettäessä lokakuun 2021 alussa, ettei toisen testin vaatiminen 72–120 tunnin päästä olisi enää välttämätön.

Suomessa noudatettavaan toimintaan liittyvien rajoitusvaltuuksien osalta katsomme, että tartuntatautilaki 58 g §:ssä oleva lista tiloista, jotka voidaan sulkea määräaikaaisesti tartuntariskin vuoksi tulisi päivittää vastaamaan THL:n julkaisemaa listaa erilaisten tilojen riskipotentiaalista koronatartuntariskien kannalta.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

18.11.2021

THL:n riskipotentiaalin taulukossa vähäriskisinä tiloina mainitaan muun muassa yleiset saunat ja uimahallien, maauimaloiden, kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuonetilat sekä sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat. Vähäisen riskin tiloina mainitaan myös huvi- ja teemapuistojen, tivolienvälikäytävien sekä eläintarhojen sisätilat. Tästä huolimatta ne voitaisiin edelleen sulkea lain 58 g §:n nojalla erittäin riskialttiina tiloina. Tämä ristiriita tulisi korjata poistamalla nämä tilat 58 g §:n soveltamisalasta.

Nykyistä koronapassikäytäntöä koskevien väliaikaissäännösten voimassaolon jatkaminen ja esitetyt muutokset

Ehdotimme matkustamiseen tarkoitettua ja tuolloin kehitteillä olleen EU:n digitaalisen koronapassin koko potentiaalin käyttöönottoa myös muihin tarkoituksiin maan sisäisten rajoitusten vaihtoehtona jo ainakin helmikuussa 2021. Koronapassin puolesta olivat vedonneet useat muutkin tahot viime keväästä lähtien. Lisäksi kesällä EK:n Taloustutkimuksella teettämän kyselyn mukaan 63 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että Suomessa pitäisi ottaa käyttöön koronapassi.

On hyvä, että koronapassia koskeva sääntely saatiin syksyllä voimaan, vaikka se tapahtuikin auttamatta myöhässä.

Mikäli rajoitusvaltuuksien voimassaoloa päätetään nyt jatkaa, on mielestämme selvää, että siinä tapauksessa myös nykyisen mallisen koronapassin voimassaoloa tulee rajoitusten vaihtoehtona jatkaa vastavasti.

On erittäin tärkeää, että koronapassin käyttö on mahdollistettu juuri niillä aloilla, jotka tähän saakka ovat kärsineet merkittävästi koronakriisin aikana voimassa olleista viranomaisrajoituksista ja niiden jatkuvista, monesti nopeista ja yllättävistä muutoksista. Ennakointi on yrityksille erittäin tärkeää, mutta se on tärkeää myös soveltamisalan palveluissa ja toiminnoissa käyville asiakkaille ja osallistujille. Myös he voivat jatkossakin odottaa, että voivat käyttää palveluita ja harrastaa jatkossakin, vaikka tautitilanne heikkenisi ja pakottaisi tiukentamaan rajoituksia.

Nyt esitetty muutos luonnoksen 58 i §:n 2 momenttiin on kuitenkin hankala erityisesti majoitus- ja ravintola-alan yrityksille. Momenttia esitettäisiin muutettavaksi siten, että yrityksen ottaessa koronapassin käyttöön rajoitusten vaihtoehtona, sen tulisi edellyttää koronapassin esittämistä asiakkailtaan koko toimipaikan aukioloajan, eikä esimerkiksi vasta siitä ajankohdasta lähtien, kun rajoitukset rajoittaisivat sen toimintaa, esim. anniskelu tulisi lopettaa tai toimipaikka sulkea.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

18.11.2021

Perusteluna tälle on luonnoksessa esitetty THL:n näkemys: Sen mukaan, jos koronapassia käytetään ravitsemisliikkeissä vain osan aikaa, todistuksen tavoitteena oleva tartuntariskien vähentäminen ei toteudu, vaan nämä käytännöt saattavat jopa lisätä riskejä. Esityksestä ei käy ilmi, millaiseen tosiasia-aineistoon THL:n näkemys perustuu. Näkemystä onkin vaikea ymmärtää.

Jos ravintola on tällä hetkellä päättänyt, ettei se ota koronapassia käyttöön, myös esim. rokottamattomat asiakkaat voivat tulla ravintolaan kulloinkin voimassa olevien rajoitusten mukaisesti. Jos ravintola on tällä hetkellä päättänyt ottaa koronapassin käyttöön esimerkiksi klo 24.00, kun anniskelu tulisi ilman koronapassin käyttöönottoa lopettaa, tartuntariski ei tällä lisäännä verrattuna ensin mainittuun tilanteeseen, päinvastoin.

Kiinnitämme huomiota siihen, että koronapassin käyttö säädettiin vaihtoehdoksi rajoituksille. Sen tarkoitus oli toiminnanharjoittajan niin päätässä mahdollistaa toiminta sellaisena kuin se olisi ilman rajoituksia mahdollista ilman, että esim. asiakaspaikkojen määrää, anniskeluaikoja tai aukioloaikoja rajattaisiin normaalista. Jos nyt säädetään, että koronapassia tulisikin edellyttää koko aukioloajan, koronapassikäytäntö rajoittaa toimintaa ajallisesti laajemmin kuin sen vaihtoehtona olevat rajoitukset esim. ravintoloissa. Se ei näin olisi enää puhtaasti rajoitusten vaihtoehto.

Luonnoksessa esitetty muutos aiheuttaisi monenlaisia hankaluuksia. Viittaamme niiden osalta tarkemmin jäsenliittomme Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n lausuntoon.

Edellä kerrotun lisäksi on tärkeää jatkaa valmistelua koronapassin vapaaehtoista, rajoituksiin liittymätöntä käyttöä koskevaksi lainsäädännöksi. Tällekin olisi omat käyttötarpeensa.

Kiinnitämme huomiota myös siihen aiemminkin useasti esiin tuomaamme seikkaan, että kun eri toimintoja koskevat rajoitukset ovat eri laeissa ja niistä päättävät eri tahot, tämä johtaa hyvin erilaisiin ja perustelemattomiin lopputuloksiin tilanteissa, joissa toiminnan tartuntariskejä voidaan pitää hyvin samantasoisina. Keskeisin esimerkki tästä ovat ravintoloiden toimintaa koskevat rajoitukset toisaalta ja tapahtumia koskevat rajoitukset toisaalta.

THL on luokitellut riskipotentiaalin arviointitaulukossa ruokaravintolat vähäisen riskin tiloiksi. Siitä huolimatta valtioneuvosto on asettanut leviämisalueilla myös ruokaravintoloille ankarat rajoitustoimet. Esillä olevassa esityksessä, kuten ei myöskään asetuksissa, joilla valtioneuvosto on asettanut tietyille alueille ankarat rajoitukset, ei ole millään tavalla perusteltu sitä, miksi myös ruokaravintoloita koskevat rajoitukset ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, kuten tartuntatautilaki edellyttää.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

18.11.2021

Tällä hetkellä koronapassia ei voida tarkastaa soveltamisalan tiloissa työskenteleviltä. Tartuntariskien torjunnan näkökulmasta tilanne ei ole tasapainoinen huomioiden myös se tietosuojasäännösten tulkinta, että työntekijällä ei ole velvollisuutta ilmoittaa työnantajalleen rokotusstatussaan. Kuitenkin työnantajalla on työturvallisuuslain nojalla työturvallisuusvastuu kaikista työpaikan työntekijöistä. Katsommekin olevan erittäin tärkeää, että nykyisen koronapassikäytännön jatkamisen lisäksi tulee jatkaa lainsäädäntövalmistelua passin laajemmaksi käyttämiseksi työelämässä.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Lainsäädäntö ja hallinto

Tommi Toivola
Johtaja